

Tegelike kasusaajate andmete esitamise juhis

Kes on tegelik kasusaaja?

Füüsiline isik, kes teeb oma mõju ära kasutades tehingu või toimingut või omandab muul viisil kontrolli tehingu, toimingut või teise isiku üle ja kelle huvides, kasuks või arvel tehing või toiming tehakse.

Äriühingu puhul on kontrolli teostamise viisideks:

- **Otsene omamine** – füüsiline isik omab äriühingus 25% suurust osalust pluss üks aktsia või üle 25% suurust omandiõigust.
- **Kaudne omamine**- äriühing, mis on füüsilise isiku kontrolli all, omab äriühingus 25% suurust osalust pluss üks aktsia või üle 25% suurust omandiõigust, või mitu äriühingut, mis on sama füüsilise isiku kontrolli all.

Muul viisil kontrollimiseks võib pidada valitseva mõju teostamist. Valitsev mõju võib muu hulgas tuleneda järgmistest asjaoludest:

- 1) suurem kui 50%-line osalus konsolideeritava üksuse hääleõiguses;
- 2) seadusest või lepingust tulenev otsene või kaudne õigus asutajaõigusi teostades või üldkoosoleku otsusega nimetada või tagasi kutsuda enamikku tegevjuhtkonnast või kõrgema juhtorgani liikmetest.

Kõrgema juhtorgani liige

Kui kõik eelmised kõikvõimalikud tuvastamismeetodid on ammendunud ja tegelikku kasusaajat ei ole võimalik kindlaks teha ja puudub ka kahtlus, et selline isik on olemas

või juhul, kui on kahtlus selles, kas kindlaks tehtud isik on kasusaaja, käsitatakse tegeliku kasusaajana kõrgema juhtorgani liiget.

Eraõigusliku juriidilise isiku juhtorgan on juhatus. Kui seaduses on sätestatud nõukogu olemasolu, on juhtorganiks ka nõukogu.

Usaldusfondi, seltsingu, ühisuse või muu juriidilise isiku staatust mitteomava isikute ühenduse puhul on tegelik kasusaaja füüsiline isik, kes ühendust otsese või kaudse omamise kaudu või muul viisil lõplikult kontrollib ja kes on sellise ühenduse:

- asutaja või isik, kes on varakogumisse vara üle andnud;
- usaldusisik, vara valitseja või valdaja;
- vara säilimist tagav ja kontrolliv isik, kui selline isik on määratud; või
- soodustatud isik või kui soodustatud isik või isikud määratakse tulevikus, siis isikute ring, kelle huvides selline ühendus peamiselt asutati või tegutseb.

Millised eraõiguslikud juriidilised isikud koguvad ja esitavad andmeid?

- Osaühing (äriregistri statistika kohaselt on osaühinguid 28.08.2018. a seisuga 186 346)
- Aktsiaselts (3404)
- Täisühing (1365)
- Usaldusühing (3064)
- Tulundusühistu (1716)
- Sihtasutus (796)
- Mittetulundusühing (21 584)
- Euroopa äriühing ja Euroopa Majandushuviühing (26)

Kellel puudub tegeliku kasusaaja andmete esitamise kohustus?

- Korterühistul;
- hooneühistul;
- reguleeritud turul noteeritud äriühingul, millele kohaldatakse Euroopa Liidu õigusega kooskõlas olevaid avalikustamismõndeid või samaväärseid rahvusvahelisi standardeid, millega tagatakse omanikke käsitleva teabe piisav läbipaistvus;
- sihtasutusel, kelle majandustegevuse eesmärk on põhikirjas määratud soodustatud isikute või isikute ringi huvides vara hoidmine või kogumine ja kellel puudub muu majandustegevus.

Kuidas tegelikku kasusaajat tuvastada?

Tegeliku kasusaaja tuvastamiseks peab eraõiguslik juriidiline isik läbima kolmeastmelise testi.

1. Kas on võimalik tuvastada füüsilise isik või isik, kes tegelikult lõplikult kontrollib juriidilist isikut või omavad selle üle muul moel mõju või kontrolli, olenemata aktsiate, osade, hääleõiguste või omandiõiguse suuruselt või selle otsesest või kaudsest iseloomust?
Alus: RahaPTS § 9 lg 1.

Kui selliselt ei õnnestu tegelikku kasusaajat kindlaks teha ja vastus 1. küsimusele on eitav, tuleb tuvastamisel ette võtta järgmise aste.

2. Kas on tuvastatav füüsiline isik või isikud, kes omavad või kontrollivad juriidilist isikut otsese või kaudse osaluse kaudu või muul viisil?
Otsene osaluse puhul on tegelik kasusaaja juriidilise isikuga otseselt seotud. Otsene omamine on kontrolli teostamise viis, mille puhul omab füüsiline isik äriühingus 25 protsendi suurust osalust pluss üks aktsia või osa või üle 25 protsendi suurust omandiõigust. Kaudne osaluse puhul on tegelik kasusaaja juriidilise isikuga seotud mõne teise juriidilise isiku kaudu. Kaudne omamine on kontrolli teostamise viis, mille puhul omab äriühingus 25 protsendi suurust osalust pluss üks aktsia või osa või üle 25 protsendi suurust omandiõigust äriühing, mis on füüsilise isiku kontrolli all, või mitu äriühingut, mis on sama füüsilise isiku kontrolli all. Kui ükski füüsiline isik ei oma osaluse kaudu kontrolli, tehakse kindlaks füüsiline isik, kes omab juriidilise isiku üle kontrolli muul viisil ehk teostavad valitsevat mõju.

Kui ka sellele küsimusele tuleb eitav vastus ja tegelikku kasusaajat ei ole võimalik kindlaks teha ja puudub ka kahtlus, et selline isik siiski on olemas, või juhul, kui on kahtlus, kas kindlaks tehtud isik on tegelik kasusaaja, siis liigutakse astmele 3.

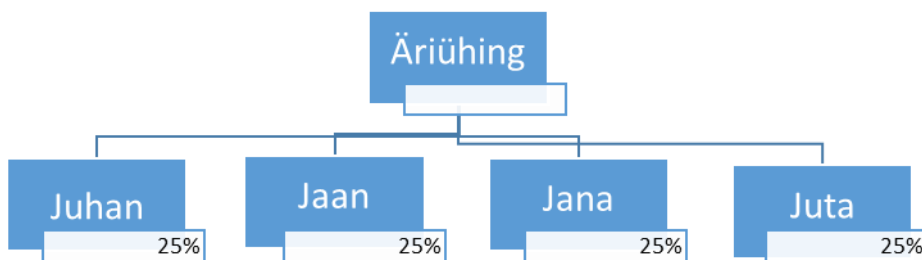
3. Kes on see füüsilisest isikust kõrgema juhtorgani liige (juhatuse ja/või nõukogu liige), kes tuleb määrata tegelikuks kasusaajaks, sest eelmise küsimuse vastus ei ole võimaldanud juriidilisel isikul tegelikku kasusaajat tuvastada.

Mittetulundusühingute puhul jäävad testi sammudeks 1 ja 3. Kui ühingul ei õnnestu tuvastada esmalt sellist füüsilist isikut (isikuid), kes lõplikku või tegelikku kontrolli ühingu üle omab või muul viisil mõju omab, võib tegelikuks kasusaajaks pidada juhatuse liiget või liikmeid.

Sihtasutuste puhul, kellel on tegeliku kasusaaja deklareerimise kohustus, tuleb läbida esmalt samm 1 ning kui selle käigus jääb tegelik kasusaaja tuvastamata, tuleb tuvastada soodustatud isikud. Soodustatud isikuks on isik, kellele vastavalt sihtasutuse põhikirjale võib sihtasutuse varast teha väljamakseid. Kui põhikirjas ei ole soodustatud isikute ringi määratud, loetakse soodustatuks kõik isikud, kellel on õigus saada väljamakseid, lähtudes sihtasutuse eesmärgist.

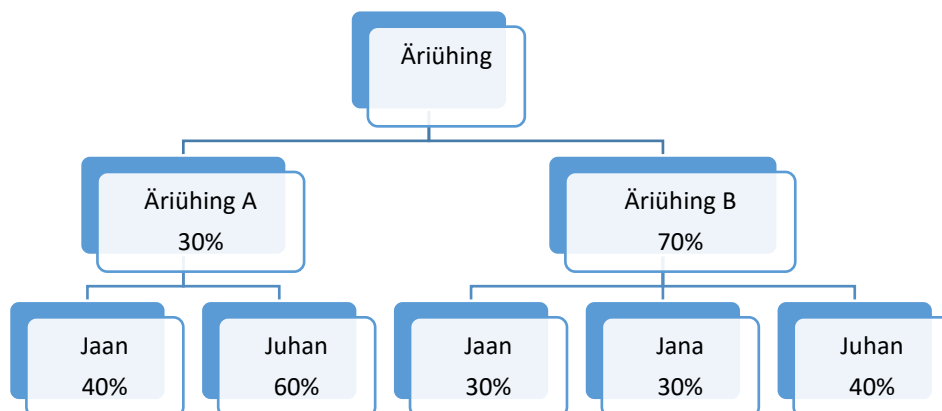
Toome mõned illustreerivad näited:

Näide 1. Näite kohaselt jäävad isikute osalused alla 25%, kuid juriidilisel isikul tuleb siiski välja selgitada, kas ühe või teise isiku osaluse suurusega füüsiline isik omab tegelikku kontrolli äriühingu üle (aste 1). Kui 25% osalusega isikud omavad kõik tegelikku kontrolli, tuleb Juhan, Jaan, Jana ja Juta ka tegelike kasusaajatena äriregistri portaali juures deklareerida.

Näide 2. Kaudse osaluse tuvastamisest

Skeemi kohaselt omab Juhan kaudse osalusena 46% (18% äriühingu A ja 28% äriühingu B kaudu) ja Jaan omab kaudse osalusena 33% äriühingu osadest/aktsiatest (12% äriühingu A ja 21% äriühingu B kaudu) ning Jana omab 21% kaudse osalusena. Jana ei ole tuvastatav tegeliku kasusaajana, kuna ta omab kaudse osalusena alla 25% äriühingu osadest.

Milliseid andmeid tuleb tegeliku kasusaaja kohta esitada?

Täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts, tulundusühistu või mittetulundusühing esitab oma tegeliku kasusaaja kohta järgmised andmed:

- 1) isiku nimi, isikukood ja isikukoodi riik, isikukoodi puudumise korral sünniaeg ja -koht ning elukohariik;
- 2) andmed isiku kontrolli tegemise viisi kohta.

Sihtasutus esitab tegeliku kasusaaja kohta järgmised andmed:

- 1) isiku nimi, isikukood ja isikukoodi riik, isikukoodi puudumise korral sünniaeg ja -koht ning elukohariik;
- 2) andmed isiku kontrolli tegemise viisi kohta;
- 3) soodustatud isikute nimekiri, mis sisaldab iga soodustatud isiku nime, isikukoodi ja isikukoodi riiki, isikukoodi puudumise korral sünniaega ja -kohta ning elukohariiki iga soodustatud isiku kohta, kui sellised isikud on sihtasutuse põhikirjas märgitud.

Kas välisriigi äriühingu filiaal peab esitama andmed tegeliku kasusaaja kohta?

Välisriigi äriühingu filiaali puhul tegeliku kasusaaja andmeid ei esitata, kuna äriseadustiku § 384 lg 2 kohaselt ei ole filiaal juriidiline isik. Välisriigi äriühing vastutab filiaali tegevuse eest ning kannab oma vastavasse tegelike kasusaaja registrisse tegeliku kasusaaja andmed.

Kes on tegelikuks kasusaajaks, kui Eesti äriühingu emaettevõtte on reguleeritud turul noteeritud äriühing?

Kui Eesti äriühing ise ei ole registreeritud turul noteeritud, aga näiteks tema emaettevõtte Soomes on, siis on äriühingul kohustus esitada tegeliku kasusaajana Soome börsiettevõtte kontrollorgani liikmed.

Kes on riigi äriühingu, sihtasutuse, kohaliku omavalitsusüksuse (linna või valla) asutatud sihtasutuse ja mittetulundusühingu tegelik kasusaaja?

Riigi äriühingute puhul on tegemist tavapärase eraõiguslike juriidiliste isikutega. Riigi äriühingu tegelikuks kasusaajaks on valdkonna eest vastutav minister, kes esindab äriühingus riiki ja määrab ametisse oma valitsemisala äriühingu nõukogu liikmed, samuti äriühingu nõukogu/juhatuses esimees

ja mõlema organi liikmed. Näiteks AS Eesti Loto tegelikuks kasusaajaks võib riigi esindajana pidada rahandusministrit, nõukogu esimeest ja liikmeid ning juhatuse esimeest ja liikmeid.

Riigi asutatud sihtasutuste puhul, kelle asutajaõigusi teostavad ministeeriumid ja riigi osalusega sihtasutuste puhul võib tegelikuks kasusaajaks pidada vastava valdkonna ministrit, nõukogu esimeest/liikmeid ja juhatuse esimeest/liikmeid.

Valla või linna sihtasutuse, mille ainuasutajaks on vald või linn, samuti osaühingu või aktsiaseltsi, mille ainsaks osanikuks või aktsionäriks on vald või linn, nõukogu liikmed nimetab, samuti muid asutaja, osaniku või aktsionäri õigusi teostab valla- või linnavalitsus. Kui valla või linna osaühingu või aktsiaseltsi ainsaks asutajaks, osanikuks või aktsionäriks on vald või linn, siis võib tegelikeks kasusaajateks pidada vallavanemat, linnapead ja valla- või linnavalitsuse liikmeid. Kui valla või linna sihtasutuse ainuasutajaks on vald või linn, siis võib tegelikeks kasusaajateks võib pidada nõukogu ja/või juhatuse liikmeid.

Millal tegelike kasusaaja andmeid esitada?

Andmed tuleb esitada **60 päeva jooksul** alates 1. septembrist. Äriregistri ettevõtjaportaalis saab eeltäidetud tegelike kasusaajate andmeid täiendada (nt lisada juurde kontrolli teostamise viis), seejärel andmed kinnitada ja/või tegelikke kasusaajaid ise sisestada ning juurde lisada.

Järgmise etapina kinnitab äriühing, mittetulundusühing või sihtasutus andmete õigsust majandusaasta aruande esitamisel, kui tema andmed ei ole vahepeal muutunud. Kui tegemist on asutatava juriidilise isikuga, peab ta tegeliku kasusaaja andmed esitama koos äriregistrisse kandmise avaldusega.

Andmete muutmine, säilitamine ja kustutamine

Esitatud andmete muutumisel esitab juhatuse **30 päeva jooksul** õiged andmed. Tegelike kasusaajate andmete õigsust (s.o kui muudatusi pole toimunud) kinnitab juhatuse igal aastal majandusaasta aruande esitamisel.

Andmed kustutatakse automaatselt 5 aasta möödudes, pärast juriidilise isiku registrist kustutamist.

Tegelikul kasusaajal enesel on juhatusele õigus nõuda ebaõigete andmete muutmist. Kui juhatuse andmeid ei korrigeeri, on tegelikul kasusaajal õigus nõuda juriidiliselt isikult ebaõigete andmetega tekitatud kahju hüvitamist.

Karistus tegeliku kasusaaja kohta teadvalt valeandmete esitamise või andmete esitamata jätmise eest

Tegeliku kasusaaja andmete esitamata jätmise, andmete muutumisest teatamata jätmise või teadvalt valeandmete esitamise eest, on ette nähtud karistus rahatrahvi näol. Selleks on kuni 300 trahviühikut füüsilise isiku puhul ja kuni 32 000 eurot juriidilise isiku puhul. Ühtki ettevõtjat esialgu karistama ei hakata, need sätted jõustuvad **1. jaanuarist 2019**.

Tegelikke kasusaajaid tuvastamist puudutavates **sisulistes küsimustes** võite pöörduda Rahandusministeeriumi ettevõtluse ja arvestuspoliitika osakonna juristi Ülle Eelmaa poole, telefonil teel 611 3016 või kirjalikult ylle.eelmaa@fin.ee.

Kasutusjuhendi tegelike kasusaajate andmete esitamiseks leiate veebilehelt: <http://abiinfo.rik.ee>